

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

8. november 2016*

Eelotsusetaotlus — Õigusalane koostöö kriminaalasjades — Raamotsus 2008/909/JSK — Artikkel 17 — Karistuse täitmist reguleeriv õigus — Täidesaatva riigi sellise siseriikliku õigusnormi tõlgendamine, mis näeb ette vabadusekaotusliku karistuse lühendamise tulenevalt sellest, et süüdimõistetud isik väljaandjariigis kinnipidamise ajal töötas — Raamotsuste õiguslikud tagajärjed — Kooskõlalise tõlgendamise kohustus

Kohtuasjas C-554/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus, Bulgaaria) 25. novembri 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. detsembril 2014 ning mida on täiendatud 15. detsembril 2014, kriminaalasjas, milles on süüdi mõistetud

Atanas Ognyanov,

menetluses osales:

Sofyiska gradska prokuratura (Sofia linnaprokuratuur),

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça ja M. Berger (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin ja F. Biltgen,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 12. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,
- Hispaania valitsus, esindaja: A. Rubio González,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja M. Gijzen,
- Austria valitsus, esindaja: G. Eberhard,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: D. Blundell ja L. Barfoot,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

— Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters, W. Bogensberger ja V. Soloveytchik,

olles 3. mai 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus“), artikli 17 lõikeid 1 ja 2.
- 2 Taotlus on esitatud menetluses, mis käsitleb Taani kohtu poolt kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse tunnustamist ja selle otsusega Atanas Ognyanovile mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimist Bulgaarias.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Alates 5. detsembrist 2011 asendas raamotsus 2008/909 enamiku liikmesriikide jaoks Euroopa Nõukogu 21. märtsi 1983. aasta kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni ja selle konventsiooni 18. detsembri 1997. aasta lisaprotokolli vastavad sätted.
- 4 Raamotsuse põhjendus 5 on sõnastatud järgmiselt:

„Kriminaalmenetluste menetlusõigused on oluline element vastastikuse usalduse tagamiseks liikmesriikidevahelises õigusalasest koostöös. Liikmesriikide vahelised suhted, mida iseloomustab eriline vastastikune usaldus teiste liikmesriikide õigussüsteemide vastu, võimaldavad väljaandja riigi ametiasutuste tehtud otsuste tunnustamist täidesaatva riigi poolt. Seega tuleks ette näha kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste täideviimist käsitlevates Euroopa Nõukogu dokumentides sätestatud koostöö edasiarendamine, eelkõige kui kohtuotsus puudutab liidu kodanikke, kellele on teises liikmesriigis määratud vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede. [...]“

- 5 Nimetatud raamotsuse artikkel 3 „Eesmärk ja reguleerimisala“ sätestab:

„1. Käesoleva raamotsuse eesmärgiks on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistetud karistus täide.

[...]

3. Raamotsust kohaldatakse ainult kohtuotsuste tunnustamise ja karistuste täideviimise suhtes käesoleva raamotsuse tähenduses. [...]

[...]“

6 Raamotsuse 2008/909 artikkel 8 „Kohtuotsuse tunnustamine ja karistuse täideviimine“ sätestab:

„1. Täidesaatva riigi pädev asutus tunnustab [...] edastatud kohtuotsust ja võtab viivitamata vajalikud meetmed karistuse täideviimiseks, välja arvatud juhul, kui ta otsustab tugineda mõnele artiklis 9 sätestatud mittetunnustamise või täideviimisest keeldumise põhjusele.

2. Kui karistus on oma kestuselt vastuolus täidesaatva riigi õigusega, võib täidesaatva riigi pädev asutus otsustada karistust muuta ainult siis, kui kõnealune karistus ületab tema siseriiklikus õiguses sama liiki tegude eest sätestatud karistuse maksimaalse määra. Muudetud karistus ei tohi olla väiksem täidesaatva riigi siseriiklikus õiguses sama liiki tegude eest sätestatud karistuse maksimaalsest määrast.

3. Kui karistus on oma olemuselt vastuolus täidesaatva riigi õigusega, võib täidesaatva riigi pädev asutus viia selle vastavusse oma õigusaktides sätestatud karistuse või meetmega sama liiki teo eest. Selline karistus või meede vastab võimalikult täpselt väljaandjariigi määratud karistusele ning seega ei saa karistust muuta rahaliseks karistuseks.

4. Muudetud karistus ei tohi väljaandjariigis määratud karistust raskendada selle olemuse ja kestuse osas.“

7 Raamotsuse artikli 10 „Osaline tunnustamine ja täideviimine“ lõige 1 sätestab:

„Kui täidesaatva riigi pädev asutus võiks kaaluda osalist kohtuotsuse tunnustamist ja karistuse täideviimist, võib ta enne kogu kohtuotsuse tunnustamisest ja karistuse täideviimisest keeldumise kohta otsuse tegemist konsulteerida väljaandjariigi pädeva asutusega, et saavutada kokkulepe [...]“

8 Nimetatud raamotsuse artikkel 13 sätestab:

„Väljaandjariik võib põhjendusi esitades võtta täidesaatvast riigist tagasi tunnistuse selle ajani, kuni karistuse täideviimine ei ole täidesaatvas riigis alanud. Täidesaatev riik ei vii tunnistuse tagasivõtmisel enam karistust täide.“

9 Raamotsuse 2008/909 artikkel 17 „Täideviimise suhtes kohaldatav õigus“ sätestab:

„1. Karistuse täideviimist reguleeritakse täidesaatva riigi õigusega. Üksnes täidesaatva riigi asutused on pädevad vastavalt lõigetes 2 ja 3 sätestatule otsustama täitemenetluse üle ja määrama kindlaks kõik sellega seotud meetmed, sealhulgas enneaegse või tingimisi vabastamise põhjused.

2. Täidesaatva riigi pädev asutus arvab kantava vabadusekaotuse kogukestusest täies mahus maha juba kantud vabadusekaotuse, mis oli seotud kohtuotsuse sisuks oleva karistusega.

3. Täidesaatva riigi pädev asutus teatab taotluse korral väljaandjariigi pädevale asutusele võimaliku enneaegse või tingimusliku vabastamise suhtes kohaldatavatest sätetest. Väljaandjariik võib selliste sätete kohaldamisele nõustuda või tunnistuse tagasi võtta.

4. Liikmesriigid võivad ette näha, et iga enneaegse või tingimisi vabastamise otsus võib arvesse võtta ka väljaandjariigi osutatud neid siseriiklikke õigusnorme, mille kohaselt on isikul õigus tingimisi vabastamisele kindlaksmääratud ajal.“

10 Väljaandjariigi poolt täidesaatvale riigile edastatud kohtuotsusele peab olema lisatud tunnistus. Raamotsuse 2008/909 I lisas on toodud selle tunnistuse vorm.

11 Selle vormi rubriigi i punkt 2 käsitleb „[a]ndme[i]d karistuse kestuse kohta“. Nii peab väljaandjariik esitama andmed, mis puudutavad esiteks karistuse kogukestust päevades (tunnistuse rubriigi i punkt 2.1), teiseks asjaomases kohtuotsuses sisalduva karistusega seoses seni juba kantud

vabadusekaotusliku karistuse aega päevades (tunnistuse rubriigi i punkt 2.2) ja kolmandaks muudel kui punktis 2.2 nimetatud põhjustel karistuse kogukestusest maha arvatavate päevade arvu (tunnistuse rubriigi i punkt 2.3).

Bulgaaria õigus

12 Eelotsusetaotlusest selgub, et selle tegemise kuupäeval ei olnud raamotsust 2008/909 veel Bulgaaria õigusesse üle võetud.

13 Karistusseadustiku (Nakazatelen kodeks) § 41 lõige 3 sätestab:

„Karistuse kestuse lühendamisel võetakse arvesse süüdimõistetud isiku töötamist, selliselt, et kaks tööpäeva on võrdsustatud kolme päeva vabadusekaotusega.“

14 Kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelnо protsesualen kodeks, edaspidi „NPK“) § 457, mis käsitleb karistuse täideviimise küsimusi süüdimõistetud isiku üleandmisel, lõiked 4–6 näevad ette:

„4. Kui toimepandud süüteo eest mõistetava vabadusekaotuse maksimaalne kestus Bulgaaria Vabariigi seaduses jääb alla kohtuotsuses mõistetud karistuse kestuse, lühendab kohus mõistetud karistust selle määrani. Kui Bulgaaria Vabariigi seadus ei näe toimepandud süüteo eest ette vabadusekaotuslikku karistust, määrab kohus karistuse, mis nii palju kui võimalik vastab selles kohtuotsuses mõistetud karistusele.

5. Eelvangistuse aeg ja süüdimõistva kohtuotsuse teinud riigis juba kantud karistuse aeg arvatakse maha ja – kui karistused on erinevad – võetakse need karistuse kestuse kindlaksmääramisel arvesse.

6. Kohtuotsuses mõistetud põhi- ja lisakaristused tuleb täita, kui need on ette nähtud Bulgaaria Vabariigi seaduse vastavates sätetes ja neid ei ole täidetud süüdimõistva kohtuotsuse teinud riigis.“

15 Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus, Bulgaaria) 12. novembri 2013. aasta tõlgendava kohtuotsuse nr 3/13 kohaselt tuleb NPK § 457 lõiget 5 koostoimes karistusseadustiku § 41 lõikega 3 tõlgendada nii, et üle antud süüdimõistetud Bulgaaria kodaniku karistuse kestuse lühendamisel peab täidesaatva riigi pädev asutus arvesse võtma üldkasuliku töö, mida see isik on süüdimõistva kohtuotsuse riigis teinud, selliselt, et kaks tööpäeva võrdsustatakse kolme päeva vabadusekaotusega, välja arvatud juhul, kui süüdimõistva kohtuotsuse teinud riik on nimetatud karistust juba selle tõttu lühendanud.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab oma taotluses, et see tõlgendav kohtuotsus on talle siduv.

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et ei seadusest ega sellest tõlgendavast kohtuotsusest ei selgu, et Bulgaaria pädevad ametiasutused peaksid sellisest karistuse vähendamisest väljaandjariiki teavitama või küsima temalt arvamust või nõusolekut.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Retten i Glostrup (Glostrupi kohus, Taani) mõistis 28. novembri 2012. aasta otsusega Bulgaaria kodanikule A. Ognyanovile tapmise ja raskendavatel asjaoludel varguse eest karistuseks viieteistkümneaastase vangistuse.

19 10. jaanuarist kuni 28. novembrini 2012, mil süüdimõistev kohtuotsus jõustus, hoiti A. Ognyanovit Taanis eelvangistuses.

- 20 Seejärel kandis ta Taanis 28. novembrist 2012 kuni 1. oktoobrini 2013, mil ta Bulgaaria ametiasutustele üle anti, ära osa oma vangistusest.
- 21 Taanis kinnipidamise ajal töötas A. Ognyanov 23. jaanuarist 2012 kuni 30. septembrini 2013.
- 22 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et A. Ognyanovi üleandmisel Bulgaaria ametiasutustele tuginesid Taani ametiasutused raamotsusele 2008/909. Viimased palusid Bulgaaria ametiasutustelt täideviidava karistuse kohta teavet ning palusid selgitada, millised eeskirjad kehtivad Bulgaarias ennetähtaegse vabastamise suhtes. Peale selle viitasid nad sõnaselgelt asjaolule, et Taani seadus ei näe ette mõistetud vabadusekaotusliku karistuse lühendamist tulenevalt selle karistuse kandmise ajal töötamisest.
- 23 Eelotsusetaotluses täpsustamata kuupäeval pöördus Sofiyska gradska prokuratura (Sofia linna prokuratuur, Bulgaaria) NPK § 457 alusel eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, paludes võtta seisukoht Taani kohtu poolt A. Ognyanovile mõistetud karistuse täitmisege seonduvates küsimustes.
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tõlgendavas kohtuotsuses toodud lahendust arvestades tekkinud küsimus, kas A. Ognyanovil veel kanda jäänud karistuse kindlaksmääramisel peab ta arvesse võtma seda ajavahemikku, mille jooksul viimane Taani vanglas töötas. Kui see on nii, siis lühendataks selle isiku karistust mitte ühe aasta, kaheksa kuu ja kahekümne päeva võrra, vaid kahe aasta, kuue kuu ja kahekümne nelja päeva võrra, mis võimaldaks tal ennetähtaegselt vabaneda. Nimetatud kohus lisab, et raamotsus 2008/909 sellist karistuse lühendamist ette ei näe.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab oma taotluses põhjusi, millest ta järeldas, et Bulgaaria õigus pole raamotsuse 2008/909 vastavate sätetega kooskõlas.
- 26 See kohus leiab esiteks, et raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõige 1 annab täidesaatva riigi pädevatele asutustele õiguse otsustada, mil moel „viiakse“ vabadusekaotuslik karistus täide, kuid ei anna talle pädevust anda väljaandjariigis juba täide viidud karistusele uus õiguslik hinnang. Nimetatud kohtu hinnangul ei või täidesaatva riigi pädevad asutused süüdimõistetud isiku veel kandmisele kuuluvat karistust väljaandjariigi vanglas töötamisest tulenevalt lühendada.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab teiseks, et raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõige 2 kohustab täidesaatvat riiki süüdimõistetud isiku poolt üleandmise kuupäevaks juba ära kantud vabadusekaotusliku karistuse täies mahus maha arvama ning et seda eesmärki ei ole võimalik saavutada, kui nimetatud täidesaatva liikmesriigi pädevad asutused arvavad maha ajavahemiku, mis on kas lühem või pikem kui väljaandjariigi õiguse kohaselt täide viidud karistuse kestus. Nii oleks vangistusajast pikema ajavahemiku mahaarvamine tema hinnangul selle sättega vastuolus.
- 28 Lisaks leiab see kohus, et ülejäänud kaks raamotsuse 2008/909 sätet, mis näevad ette karistuse lühendamise võimaluse – nimelt artikli 8 lõige 2 ja artikli 10 lõige 1 –, on tema menetluses olevas kohtuasjas ilmselgelt kohaldamatud.
- 29 Selles kontekstis otsustas Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas raamotsuse 2008/909 sätetega on vastuolus, kui täidesaatev riik lühendab väljaandjariigi mõistetud vabadusekaotusliku karistuse kestust üleandmismenetluses tulenevalt väljaandjariigis selle karistuse kandmise ajal töötamisest järgmiselt:
- a) karistuse lühendamine on karistuse täitmisele täidesaatva riigi õiguse kohaldamise tagajärg vastavalt [raamotsuse 2008/909] artikli 17 lõikele 1. Kas nimetatud säte lubab, et karistuse täitmisele kohaldatakse täidesaatva riigi õigust alates üleandmismenetlusest asjaolude suhtes, mis tekkisid ajal, mil süüdimõistetud kuulus väljaandjariigi jurisdiktsiooni alla (täpsemalt seoses töötamisega väljaandjariigi vanglas);

- b) karistuse lühendamine toimub mahaarvamise tulemusena vastavalt [raamotsuse 2008/909] artikli 17 lõikele 2. Kas kõnealune säte lubab sellise ajavahemiku mahaarvamist, mis on pikem kui väljaandjariigi õiguse kohaselt määratud vangistuse kestus, kui kohaldatakse täidesaatva riigi õigust ja seeläbi antakse väljaandjariigis tekkinud asjaoludele (täpsemalt väljaandjariigi vanglas töötamisele) uus õiguslik hinnang?
2. Kui viidatud karistuse lühendamisele on kohaldatavad need või muud [raamotsuse 2008/909] sätted, siis kas väljaandjariiki tuleb sellest teavitada, kui ta on seda sõnaselgelt palunud ja kas üleandmismenetlus tuleb väljaandjariigi keeldumise korral lõpetada? Kui on teavitamiskohustus, siis kuidas peab teavitamine toimuma: kas üldiselt ja abstraktselt kohaldatava õiguse kohta või konkreetse lühendamise kohta, mida kohus kavatses konkreetse süüdimõistetud isiku osas rakendada?
3. Kui Euroopa Kohus leiab, et raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõiked 1 ja 2 ei luba, et täidesaatev riik lühendab oma siseriikliku õiguse alusel karistust (tulenevalt väljaandjariigis töötamisest), siis kas siseriikliku kohtu otsus kohaldada sellest hoolimata siseriiklikku õigust – sest see on soodsam kui raamotsuse artikkel 17 – on kooskõlas liidu õigusega?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 30 Oma esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mida tõlgendatakse selliselt, et see lubab täidesaatval riigil lühendada süüdimõistetud karistust tulenevalt sellest, et ta väljaandjariigis kinnipidamise ajal töötas, kuigi viimati nimetatud riigi pädevad asutused ei ole selle riigi õiguse kohaselt seda karistust lühendanud.
- 31 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (kohtuotsus, 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 35).
- 32 Mis puutub raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõigetes 1 ja 2, siis tuleb märkida, et kuigi nimetatud artikli lõige 1 sätestab, et „karistuse täideviimist reguleeritakse täidesaatva riigi õigusega“, ei täpsusta see siiski – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 63 märkis – seda, kas see puudutab karistuse täideviimist alates sellest, kui väljaandjariik on selle mõistnud või alles alates isiku üleandmisest täidesaatvale riigile.
- 33 Mis puutub raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõikesse 2, siis see näeb ette, et „[t]äidesaatva riigi pädev asutus arvab kantava vabadusekaotuse kogukestusest täies mahus maha juba kantud vabadusekaotuse, mis oli seotud kohtuotsuse sisuks oleva karistusega“. See säte – mis lähtub eeldusest, et süüdimõistetud võib enne üleandmist kanda osa oma karistusest väljaandjariigis – ei võimalda kindlaks teha, kas täidesaatev riik võib karistust lühendada nii, et võtab arvesse seda, et süüdimõistetud väljaandjariigis kinnipidamise ajal töötas.
- 34 Seega tuleb arvesse võtta raamotsuse 2008/909 artikli 17 konteksti. Sellega seoses tuleb märkida, et see artikkel asub raamotsuse II peatükis „Kohtuotsuste tunnustamine ja karistuste täideviimine“. Kõnealuses peatükis, kuhu kuuluvad artiklid 4–25, on ette nähtud rida põhimõtteid kronoloogilises järjekorras.

- 35 Esmalt – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 100 tõdes – näevad raamotsuse 2008/909 artiklid 4–14 ette normid, mida liikmesriigid peavad kohaldama süüdimõistetud isiku üleandmisel. Konkreetsemalt täpsustavad raamotsuse 2008/909 artiklid 4–6 kohtuotsuse ja tunnistuse täidesaatvale riigile edastamise korra. Raamotsuse artiklid 7–14 näevad seejärel ette kohtuotsuse ja karistuse täitmisele pööramise otsuse tunnustamisele kohaldatavad põhimõtted.
- 36 Täpsemalt näeb raamotsuse artikkel 8 ette ranged tingimused selle kohta, kuidas täidesaatva riigi pädev asutus võib väljaandjariigis mõistetud karistust kohandada, ning need tingimused moodustavad ainsa erandi põhimõttelisest kohustusest, mis sellel asutusel lasub, tunnustada talle saadetud otsust ja viia karistus täide nii, et selle kestus ja laad vastavad väljaandjariigis tehtud kohtuotsuses ettenähtule.
- 37 Lisaks tuleneb raamotsuse 2008/909 artiklist 13, et väljaandjariik säilitab karistuse täideviimise pädevuse seni, „kuni karistuse täideviimine ei ole täidesaatvas riigis alanud“.
- 38 Edasi sätestab raamotsuse 2008/909 artikkel 15 süüdimõistetud üleandmise korra ning artikkel 16 näeb ette erisätted süüdimõistetud isiku veoks läbi teise liikmesriigi territooriumi.
- 39 Raamotsuse 2008/909 artikkel 17 jätkab talle eelnenud sätteid seeläbi, et määrab kindlaks põhimõtted, mida kohaldatakse karistuse täitmise suhtes, kui süüdimõistetud on juba täidesaatva riigi pädevale asutusele üle antud.
- 40 Sellest järeldub, et raamotsuse 2008/909 artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et vaid väljaandjariigi õigus on kohaldatav – sealhulgas küsimuses, mis puudutab karistuse võimalikku lühendamist – sellele osale karistusest, mis on ära kantud nimetatud riigi territooriumil kuni isiku üleandamiseni täidesaatvale riigile. Täidesaatva riigi õigus on aga kohaldatav vaid sellele osale karistusest, mis jääb sellel isikul pärast tema üleandmist täidesaatva riigi territooriumil veel kanda.
- 41 Selline tõlgendus tuleneb ka raamotsuse 2008/909 I lisas toodud tunnistuse vormist.
- 42 Selle kohta tuleb märkida, et tunnistuse vorm on tüüpvorm, mis tuleb väljaandjariigi pädeval asutusel täita ning seejärel edastada koos süüdimõistva kohtuotsusega täidesaatva riigi pädevale asutusele. Raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõike 1 kohaselt tunnustab täidesaatva riigi pädev asutus süüdimõistvat kohtuotsust, tuginedes väljaandjariigi pädeva asutuse poolt selles tunnistuses esitatud teabele.
- 43 Tunnistuse rubriigi i punktist 2.2, mis puudutab karistuse kestuse kohta antavat teavet, tuleneb, et väljaandjariik peab märkima süüdimõistva kohtuotsuse alusel seni juba kantud vabadusekaotusliku karistuse aja päevades. Tunnistuse rubriigi i punktis 2.3 tuleb väljaandjariigil märkida muudel kui punktis 2.2 nimetatud põhjustel karistuse kogukestusest maha arvatavate päevade arv. Mitteammendav loetelu „muudest põhjustest“ on toodud ka rubriigi i punktis 2.3; nende põhjuste hulgas on nimetatud ka karistusega seoses juba määratud amnestiad või armuandmised. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 116 kinnitas, võimaldab rubriigi i punkt 2.3 väljaandjariigil anda täiendavat teavet, kui karistust on eriliste asjaolude tõttu – nagu see, et süüdimõistetud isik väljaandjariigis kinnipidamise ajal töötas – juba lühendatud.
- 44 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et väljaandjariik peab enne seda, kui täidesaatev riik on süüdimõistvat kohtuotsust tunnustanud ja süüdimõistetud on sellele riigile üle antud, kindlaks määrama, kas ja kui palju tuleb tema territooriumil juba kantud kinnipidamise ajast tulenevalt karistust lühendada. Vaid tema on pädev lühendama karistust sellest tulenevalt, et isik enne üleandmist töötas, ja vastaval juhul teavitama täidesaatvat riiki sellest lühendamisest raamotsuse 2008/909 artiklis 4 viidatud tunnistuses. Järelikult ei või täidesaatev riik kohaldada asjaomase isiku poolt väljaandjariigi territooriumil juba kantud karistuse suhtes tagasiulatavalt väljaandjariigi sellise õiguse asemel, mis reguleerib karistuste täitmist ja eelkõige karistuse lühendamist, oma siseriiklikku õigust.

- 45 Käesolevas asjas nähtub Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et A. Ognyanovit Bulgaaria pädevatele asutustele üle andes märkisid Taani pädevad asutused sõnaselgelt, et Taani seadus ei võimalda vabadusekaotusliku karistuse lühendamist sellest tulenevalt, et süüdimõistetu selle karistuse kandmise ajal töötas. Järelikult ei või selline karistuse täideviimise küsimuste lahendamiseks pädev täidesaatva riigi asutus nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus karistust lühendada seoses selle osaga karistusest, mille süüdimõistetu väljaandjariigi territooriumil juba ära on kandnud, kui viimati nimetatud riigi pädevad asutused ei ole karistuse selliseks lühendamiseks kooskõlas nende siseriikliku õigusega luba andnud.
- 46 Vastupidine tõlgendus võiks kahjustada raamotsuse 2008/909 eesmärke, mille hulka kuulub eelkõige vastastikuse tunnustamise põhimõtte järgimine, mis selle raamotsuse põhjenduse 1 kohaselt, koosmõjus ELTL artikli 82 lõikega 1, kujutab endast Euroopa Liidus kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö „nurgakivi“ (vt selle kohta kohtuotsus, 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 79).
- 47 Raamotsuse 2008/909 põhjenduses 5 on sellega seoses rõhutatud, et see koostöö põhineb vastastikusel usaldusel teiste liikmesriikide õigussüsteemide vastu.
- 48 Liikmesriikide vastastikust usaldust teiste liikmesriikide õigussüsteemide vastu riivaks aga see, kui täidesaatva riigi kohus – pärast seda, kui ta on tunnustanud väljaandjariigi kohtu süüdimõistvat kohtuotsust ja kui süüdimõistetu on täidesaatva riigi pädevatele asutustele üle antud – lühendaks täidesaatva riigi õiguse kohaselt süüdimõistetu karistust seoses selle osaga karistusest, mille süüdimõistetu väljaandjariigi territooriumil juba ära on kandnud, kui viimati nimetatud riigi pädevad asutused ei ole karistuse selliseks lühendamiseks kooskõlas nende siseriikliku õigusega luba andnud.
- 49 Sellisel juhul kohaldaks täidesaatva riigi kohus tagasiulatuvalt oma riigi õigust sellele osale karistusest, mis on väljaandjariigi jurisdiktsiooni alla kuuluval territooriumil juba ära kantud. Selliselt annaks ta nimetatud riigi territooriumil juba kantud karistuse kestusele uue hinnangu, mis oleks vastastikuse tunnustamise põhimõttega vastuolus.
- 50 Raamotsuse 2008/909 artikli 3 lõikest 1 tuleneb, et süüdimõistva kohtuotsuse tunnustamise ja karistuse täideviimisega muus liikmesriigis kui selle otsuse teinud riik soovitakse hõlbustada süüdimõistatud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni. Seetõttu kahjustaks ka vastastikuse tunnustamise põhimõtte eiramine seda eesmärki.
- 51 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi, tuleb esimesele küsimusele vastata, et raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mida tõlgendatakse selliselt, et see lubab täidesaatval riigil lühendada süüdimõistetu karistust tulenevalt sellest, et ta väljaandjariigis kinnipidamise ajal töötas, kuigi viimati nimetatud riigi pädevad asutused ei ole selle riigi õiguse kohaselt seda karistust lühendanud.

Teine küsimus

- 52 Oma teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas juhul, kui raamotsuse 2008/909 artikkel 17 lubab täidesaatva riigi pädeval asutusel lühendada karistust selliselt, nagu on põhikohtuasjas kirjeldatud, seoses selle osaga karistusest, mille süüdimõistetu on väljaandjariigi territooriumil juba ära kandnud, peab täidesaatev riik sellisest lühendamisest teavitama väljaandjariiki, kes on selle kohta esitanud sõnaselge päringu. Juhuks kui vastus sellele küsimusele on jaatav, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustada, mis laadi teavet tuleb sellises olukorras anda.
- 53 Esimesele küsimusele antud vastust arvestades ei ole teist küsimust vaja analüüsida.

Kolmas küsimus

- 54 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus olukord, kus liikmesriigi kohus kohaldab sellist siseriiklikku õigusnormi nagu põhikohtuasjas käsitletav, kuigi see on raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõigetega 1 ja 2 vastuolus, põhjendusel et see liikmesriigi õigusnorm on nimetatud liidu õigusnormist leebem.
- 55 Kõigepealt on oluline rõhutada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu viide leebema karistusseaduse tagasiulatuvale kohaldamisele tugineb eeldusele, et Bulgaaria õigust, eeskätt karistuse lühendamist käsitlevaid õigusnorme kohaldatakse ka sellele osale karistusest, mille A. Ognyanov kandis ära Taanis, enne kui ta Bulgaariale üle anti. Kuid nagu tuleneb esimesele küsimusele antud vastusest, on selline eeldus vale.
- 56 Arvestades seda täpsustust, tuleb veel märkida, et erinevalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja Euroopa Komisjoni hinnangust ei ole raamotsusel 2008/909 vahetut õigusmõju. Nimelt on raamotsus vastu võetud liidu varasema kolmanda samba raames, eelkõige EL artikli 34 lõike 2 punkti b alusel. See säte näeb ühelt poolt ette, et raamotsused on saavutatavat tulemust silmas pidades liikmesriikidele siduvad, kuid jätaavad riigi asutustele vabaduse valida vorm ja meetodid selle tulemuse saavutamiseks, ning teiselt poolt, et raamotsustel ei ole vahetut õigusmõju.
- 57 Sellega seoses on oluline meenutada, et aluslepingutele lisatud protokoll (nr 36) üleminekusätete kohta artikli 9 kohaselt säilib liidu institutsioonide, organite ja asutuste poolt Euroopa Liidu lepingu alusel enne Lissaboni lepingu jõustumist vastu võetud õigusaktide õiguslik toime kuni asjaomaste õigusaktide kehtetuks tunnistamise, tühisteks tunnistamise või muutmiseni aluslepingute kohaldamisel. Kuna raamotsust 2008/909 ei ole selliselt kehtetuks ega tühisteks tunnistatud ega muudetud, siis on sellel EL artikli 34 lõike 2 punkti b kohaselt jätkuvalt õiguslik toime.
- 58 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb samuti, et kuigi raamotsustel ei saa EL artikli 34 lõike 2 punkti b alusel olla vahetut õigusmõju, on liikmesriikide asutustel ja eelkõige liikmesriikide kohtutel nende siduvusest tulenevalt siiski siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus (vt kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Liikmesriigi kohus peab siseriikliku õiguse kohaldamisel tõlgendama seda õigust võimalikult suures ulatuses asjakohase raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada selles ette nähtud tulemus. Selline siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus on omane EL toimimise lepinguga loodud süsteemile, kuna see võimaldab liikmesriikide kohtutel tagada oma pädevuse piires kohtuvaidluste lahendamisel liidu õiguse tõhus toime (vt kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Eelotsusetaotlusest selgub veel, et selle tegemise kuupäeval ei olnud raamotsust 2008/909 veel Bulgaaria õigusesse üle võetud, kuigi raamotsuse artikli 29 kohaselt oleks tulnud see üle võtta enne 5. detsembrist 2011.
- 61 Selle kohta tuleb meenutada, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kooskõlalise tõlgendamise põhimõtet järgima alates raamotsuse ülevõtmistähtaja lõppemisest (vt analoogia alusel kohtuotsus, 4.7.2006, Adeneler jt, C-212/04, EU:C:2006:443, punktid 115 ja 124).
- 62 Samas tuleb meenutada, et siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise põhimõttel on teatavad piirid.
- 63 Nimelt on liikmesriigi kohtu kohustus viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel raamotsuse sisule piiratud õiguse üldpõhimõtetega ning eelkõige õiguskindluse põhimõttega ja tagasiulatuva jõu puudumise põhimõttega (vt kohtuotsused, 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 44, ja 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 55).

- 64 Nimetatud põhimõtetega on vastuolus eelkõige see, kui kõnealune kohustus võib raamotsuse alusel ja sõltumata selle rakendamiseks vastu võetud seadusest tuua kaasa raamotsuse sätteid rikkudes tegutsevate isikute kriminaalvastutuse või raskendada seda vastutust (vt kohtuotsus, 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 45).
- 65 Käesoleval juhul tähendab kooskõlalise tõlgendamise kohustus siiski seda, et A. Ognyanovi karistust ei saa Bulgaaria õiguse kohaselt lühendada tulenevalt sellest, et ta Taanis kinnipidamise ajal töötas, kuna see jääb viimati nimetatud liikmesriigi ainupädevusse. Selle tagajärg ei ole aga A. Ognyanovi kriminaalvastutuse kindlaksmääramine ega selle suurendamine ning samuti ei saa sellega muuta Retten i Glostrupi (Glostrupi kohus) poolt 28. novembril 2012 tema suhtes tehtud kohtuotsusega mõistetud karistuse kestust tema kahjuks.
- 66 Kooskõlalise tõlgendamise kohustus lõpeb samuti siis, kus siseriiklikku õigust ei ole enam võimalik kohaldada selliselt, et saavutatakse raamotsusega kooskõlas olev tulemus. Teiste sõnadega ei saa see põhimõte olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendusele. Samas nõuab see põhimõte, et liikmesriigi kohus võimaluse korral kaaluks siseriiklikku õigust kui tervikut, et hinnata, mil määral võib seda kohaldada nii, et see ei annaks raamotsuses sätestatud eesmärgiga vastupidist tulemust (vt kohtuotsused, 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 47, ja 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punktid 55 ja 56).
- 67 Selles kontekstis on oluline täpsustada, et kooskõlalise tõlgendamise nõue hõlmab liikmesriikide kohtute, sealhulgas kõrgeima astme kohtute kohustust vajaduse korral muuta väljakujunenud kohtupraktikat, kui see põhineb siseriikliku õiguse tõlgendusel, mis ei ole kooskõlas raamotsuse eesmärkidega (vt analoogia alusel kohtuotsused, 19.4.2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 33, ja 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 35).
- 68 Käesoleval juhul selgub Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et põhikohtuasjas käsitletav siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt peab täidesaatva riigi pädev asutus üleantud süüdimõistetud Bulgaaria kodaniku karistuse kestuse lühendamisel arvesse võtma tema väljaandjariigis tehtud üldkasuliku töö, tuleneb Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) tõlgendavas kohtuotsuses NPK § 457 lõikele 5, koosmõjus karistusseadustiku § 41 lõikega 3, antud tõlgendusest.
- 69 Järelikult ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus asuda põhikohtuasjas põhjendatult seisukohale, et tal on võimatu tõlgendada vaidlusalust siseriiklikku sätet kooskõlas liidu õigusega ainuüksi seetõttu, et Varhoven kasatsionen sad (kõrgeim kassatsioonikohus) on seda sätet järjepidevalt tõlgendanud viisil, mis ei ole liidu õigusega kooskõlas (vt selle kohta kohtuotsus, 19.4.2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 34).
- 70 Neil tingimustel on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kohustus tagada raamotsuse 2008/909 täielik õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) tõlgenduse, kuna see tõlgendus ei ole liidu õigusega kooskõlas (vt selle kohta kohtuotsus, 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 36).
- 71 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi, tuleb kolmandale küsimusele vastata, et liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtu ülesanne on kaaluda siseriikliku õiguse norme tervikuna ja tõlgendada neid nii palju kui võimalik kooskõlas raamotsusega 2008/909, et saavutada selles ette nähtud tulemus, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata kõrgeima astme kohtu tõlgenduse, kuna see tõlgendus ei ole liidu õigusega kooskõlas.

Kohtukulud

- 72 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 17 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mida tõlgendatakse selliselt, et see lubab täidesaatval riigil lühendada süüdimõistetu karistust tulenevalt sellest, et ta väljaandjariigis kinnipidamise ajal töötas, kuigi viimati nimetatud riigi pädevad asutused ei ole selle riigi õiguse kohaselt seda karistust lühendanud.
2. Liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtu ülesanne on kaaluda siseriikliku õiguse norme tervikuna ja tõlgendada neid nii palju kui võimalik kooskõlas raamotsusega 2008/909 (muudetud raamotsusega 2009/299), et saavutada selles ette nähtud tulemus, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata kõrgeima astme kohtu tõlgenduse, kuna see tõlgendus ei ole liidu õigusega kooskõlas.

Allkirjad